

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Nc/5/2016
Identifikačné číslo spisu: 1111244849
Dátum vydania rozhodnutia: 17.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1111244849.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa Ing. Z., bývajúceho v I., zastúpeného AK FUTEJ & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského č. 2, IČO: 35 955 341, proti odporkyni Slovenskej republiky, za ktorú koná Národná banka Slovenska, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša č. 1, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 11 C 210/2011, o vylúčenie sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 2 Co 220/2015, 2 Co 221/2015, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. S. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2 Co 220/2015, 2 Co 221/2015.

Odôvodnenie

V konaní o odvolaní účastníka konania proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 8. decembra 2014 č.k. 11 C 210/2011-356 vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2 Co 220/2015, 2 Co 221/2015 oznámila zákonná sudkyňa senátu 2 Co Krajského súdu v Bratislave (do ktorého senátu vec bola pridelená náhodným výberom) JUDr. S. predsedovi súdu skutočnosti, pre ktoré je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2 Co 220/2015, 2 Co 221/2015 (§ 14 ods. 1, § 15 ods. 1 veta prvá O.s.p.).

JUDr. S. uviedla, že vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 11 C 210/2011 je zákonnou sudkyňou jej dcéra JUDr. Z. (po JUDr. G., ktorý v uvedenej veci rozhodoval). Zároveň vyslovila súhlas s pridelením veci inému sudcovi Krajského súdu v Bratislave.

Predseda Krajského súdu v Bratislave predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie podľa § 15 ods. 1 veta štvrtá O.s.p. po tom, čo dospel k záveru, že dôvod, pre ktorý sudkyňa Krajského súdu v Bratislave navrhla svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v tejto veci nezakladá dôvod pochybovať o jej nezaujatosti.

Dôvodnosť oznámenia sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. S. o skutočnostiach vylučujúcich

sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí posudzoval najvyšší súd z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z toho, že sudcovia sú vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (§ 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď k veci alebo k účastníkom konania a napokon k zástupcom účastníkov konania. Nestrannosť a nezaujatosť sú požiadavky, ktoré sú súčasťou práva na spravodlivý súdny proces a súvisia s princípom rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania pred súdom.

Predmetné ustanovenie spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vecí nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou sudcu, ale so samotnými pochybnosťami, ktoré v tom - ktorom prípade možno mať o sudcovej nezaujatosti. V ňom vyjadrená korelácia dvoch javov (právne relevantný pomer sudcu k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom - pochybnosti o nezaujatosti sudcu) nie je vzťahom príčiny a následku, ktorý by bol nevyhnutne založený na príčinnej súvislosti. Pokiaľ má sudca určitý pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, prejaví sa táto skutočnosť v subjektívnej sfére sudcu (vo vnútornej sfére jeho pocitov, náhľadov, presvedčení, myšlienok a pod.). Otázka existencie pochybností o jeho nezaujatosti má však, na rozdiel od toho, základ v objektívnej sfére (v tom, ako sa relevantné - objektívne existujúce skutočnosti - prejavujú navonok).

Nadriadený súd musí dôvodnosť oznámenia sudcu v zmysle § 15 ods. 1 veta prvá O.s.p. posudzovať so zreteľom na obe uvedené hľadiská (tak subjektívne, ako aj objektívne).

Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávanej veci, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od vecí, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním vecí v súdnom konaní je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétneho sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od vecí, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním vecí v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojím správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednávanej veci a k účastníkom konania je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnávať sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu i mimo konania ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998). Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho naplnenia (poskytovania) spravodlivosti.

V tejto súvislosti treba uviesť, že samotná skutočnosť, že sudca sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti, bez ďalšieho nezakladá

dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudca subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatom prístupe, nie sú ničím objektivizované alebo ak objektívne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jeho nezaujatosti alebo ak sú vyvážené takými okolnosťami objektívnej povahy, so zreteľom na ktoré jestvuje dostatočná záruka, že iný sudca nachádzajúci sa v rovnakej alebo obdobnej situácii by nemohol byť zaujatý a vylučoval by objektívnu oprávnenosť obavy z nedostatku nestrannosti súdneho rozhodovania. Všeobecné záruky takéhoto charakteru vyplývajú v právnom poriadku Slovenskej republiky predovšetkým z ústavne zakotveného nezávislého postavenia sudcu ako reprezentanta súdnej moci v demokratickej spoločnosti. Na takýto prístup v posudzovaní tých ktorých skutočností z hľadiska možnosti vzniku pochybností o nezaujatosti sudcu Najvyšší súd Slovenskej republiky ako nadriadený súd už opakovane a s podrobným rozborom poukázal (porovnaj napr. R 41/2014 a uznesenie z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010 a v nich uvedenú judikatúru).

Pokiaľ sa sudca v dostatočnej miere - zodpovedajúcej požiadavkám na nestranný a objektívny výkon súdnictva - nedokáže vyrovnáť so svojimi vnútornými pocitmi vyvolanými niektorou z okolností prejednávanej veci alebo k účastníkom konania.

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti (viď tézu Európskeho súdu pre ľudská práva, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu.

Obsahom základného práva na prejednanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu (iného senátu najvyššieho súdu) prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“).

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnej skutočnosti, so zreteľom na ktorú môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký ak objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa

cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádajú nedostatok nestrannosti súdu (iného senátu najvyššieho súdu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESJP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESJP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré neboli v danej veci naplnené.

Pre účely rozhodnutia podľa § 16 ods. 1 O.s.p. možno preto uzavrieť, že skutočnosť, ktorú sudkyňa uviedla vo svojom písomnom podaní z 5. mája 2016 sama osebe dôvod na pochybnosti o nezaujatosti sudcu, nezakladá. Samotná skutočnosť, že vo veci sp. zn. 11 C 210/2011 na Okresnom súde Bratislava I rozhodla JUDr. Z., dcéra JUDr. S. a že vec napadla do senátu 2 Co, členkou ktorého je sudkyňa JUDr. S., nemôže vzbudiť objektívne pochybnosti o nezaujatosti menovanej sudkyne v prejednávanej veci, ktoré by boli relevantné z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p.

V tejto súvislosti treba uviesť, že samotná skutočnosť, že sudca sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti, bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudca subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatosti, nie sú ničím objektivizované alebo ak objektívne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jeho nezaujatosti (k tomu porovnaj aj R 31/2014).

Keďže nebol zistený žiaden dôvod, z ktorého by vyplynulo, že možno pochybovať o nezaujatosti sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. S. v tejto právnej veci (§ 14 ods. 1 O.s.p.), najvyšší súd rozhodol spôsobom uvedeným vo výrokovvej časti tohto uznesenia.

Dovolací súd podotýka, že v obdobných veciach rozhodol už Najvyšší súd Slovenskej republiky (sp. zn. 6 Nc 1/2016, 3 Nc 3/2016).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.